

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

กิตติพงษ์ วงศ์สวัสดิ์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในพื้นที่อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการวิจัยเอกสาร และการลงพื้นที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ รูปแบบการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดรูปแบบคำถามแบบปลายเปิด จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีด้วยกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านบุคลากร แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มี 3 ประการ คือ การส่งเสริมร่างกายผู้สูงอายุให้แข็งแรง การส่งเสริมจิตใจให้ผู้สูงอายุ มีกำลังใจในการอยู่ในสังคม และการสนับสนุนบุคลากรในการช่วยเหลืองานของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังคมผู้สูงอายุ

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทยมีจำนวนประชากรประมาณ 66 ล้านคน โดยมีผู้สูงอายุทั้งสิ้นประมาณ 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของประชากรทั้งประเทศ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และคาดว่าในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของสังคมไทย ย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้นั้นในสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในพื้นที่อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันประเทศไทยมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เป็นแผนระยะยาวที่มีนโยบายให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตและความสำคัญของคนในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง และจะต้องเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตามวงจรชีวิตที่ประชาชนทุกคนต้องเผชิญ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมของประชาชนเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ 2) ด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 3) ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4) ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ 5) ด้านการประมวลพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552)

ทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกับวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน หรือสิ่งที่มนุษย์พึงมี ในการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยแต่ละคนอาจจะมีความต้องการที่แตกต่างกันมากน้อยตามแต่บริบทของพื้นที่หรือชุมชนนั้นๆ ความหมายของคุณภาพชีวิตโดยรวมแล้วนั้นจะหมายถึงการมีชีวิตที่ดี เริ่มต้นตั้งแต่ การมีสุขภาพที่ดี มีการเข้าถึงปัจจัย 4 อย่างเพียงพอ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยที่ดี) ความรู้สึกพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมหรือมีความสำคัญในกิจกรรมทางสังคม การได้รับบริการจากภาครัฐ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คุณภาพชีวิตเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 และเป้าหมายหลักของการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้หลังวัยทำงาน ตามวิสัยทัศน์ “การส่งเสริมให้ประชากรไทยทุกคนเกิดมามีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาทุกช่วงวัยให้สามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของประเทศมีหลักประกันที่มั่นคงพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุที่มีการจัดสวัสดิการอย่างยั่งยืน โดยครอบครัว และชุมชนมี ส่วนร่วม” นอกจากนี้คุณภาพชีวิตจะประกอบด้วยความสมบูรณ์ทางวัตถุหรือร่างกาย แต่คุณภาพชีวิตยังรวมไปถึงจิตสังคมของคนไทย ที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศให้มั่นคงแข็งแรง (กันตिया พวงสำลี, 2560) การอยู่ดี กินดี มีสุข (Well Being) การเป็นอยู่ที่ดีของคนและสิ่งแวดล้อมตามสภาพทั่วไป ในด้านส่วนของบุคคล คุณภาพชีวิตจะแสดงออกในรูปของความต้องการ (Wants) เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะทำให้บุคคลนั้นๆ มีความสุขหรือความพึงพอใจ (Liu, 1975 อ้างถึงใน กันตिया พวงสำลี, 2560) ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่เกิดปัญหาแก่สังคมเป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำเนินชีวิตที่ชอบธรรม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ปัญหาได้ ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้อง

ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ มีจุดเน้น 3 ประการ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543 อ้างถึงใน กันตียา พวงสำลี, 2560) สอดคล้องกับสูลิต แววรรณเจือ (2555) คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตในสังคมตามความพึงพอใจของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม มีความเป็นอยู่ที่ดีตามอัตภาพ ตามกรอบระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมที่ดีงาม และสามารถปรับตัวได้ ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Milberg, 1992 อ้างถึงใน ชลกร ศิริวรรณนะ, 2556) คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของความพึงพอใจในชีวิตทั่วไป เป็นความสามารถทางอารมณ์ในการประเมินผลชีวิตของตนเอง ตามความพึงพอใจที่ตนยอมรับได้ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งมีส่วนที่เป็นจิตวิสัยและวัตถุวิสัย สอดคล้องกับชลกร ศิริวรรณนะ (2556) คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อองค์ประกอบต่างๆของชีวิตที่มีความสำคัญ ซึ่งได้จากการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต มีด้วยกัน 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายที่ดี แข็งแรง มีความรู้ที่ดี มีปัจจัยขั้นพื้นฐานใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเพียงพอ
2. ด้านจิตใจ หมายถึง การมีสภาพจิตใจที่เป็นปกติ ไม่มีความวิตกกังวลจากปัญหาต่างๆ มีความภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในการดำรงชีวิต
3. ด้านสังคม หมายถึง การมีสัมพันธภาพกับคนอื่นในสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกับสังคม
4. ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต มีความมั่นคงและปลอดภัย มีความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จัดบริการสาธารณสุขไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาสไว้ในหมวด 2 มาตรา 16(10) ระบุให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17(27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีอำนาจหน้าที่ในการให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณสุขเพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตามพระราชบัญญัติข้างต้นจึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนดังกล่าวกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเรื่องการส่งเสริมอาชีพให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสการนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา หรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาลการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดสิทธิที่ผู้สูงอายุจะต้องได้รับตามกฎหมายซึ่งแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ที่ให้ความสำคัญต่อวงจรชีวิตและความสำคัญของทุกคนในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และจะต้องเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตามวงจรชีวิต โดยแผนยุทธศาสตร์ฉบับดังกล่าวได้กำหนดมาตรการในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การเข้าใจถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น และนำผลการศึกษาไปจัดทำแผนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ให้ได้ข้อมูล รายละเอียด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชน ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในพื้นที่อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 7 คน การสัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) คือ เตรียมหัวข้อคำถามไว้ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง เป็นการสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์ดังกล่าวแบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และตอนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี โดยการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงาน องค์กรภาคส่วนต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล อสม. ในการกำหนดกิจกรรมหรือ

เป้าหมายในแต่ละเดือน โดยการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากตัวผู้สูงอายุโดยตรง เพื่อกำหนดแผนงานหรือกิจกรรมในแต่ละเดือน สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น โดย เช่น จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น เดินแอโรบิก การรำไม้พลอง การประสานงานผู้มีความรู้ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล พยาบาล แพทย์ ฯลฯ บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การดูแลตนเอง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ การให้ความรู้ด้านอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามความถนัด ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผู้สูงอายุทำขึ้นมานั้นก็จะขายให้แก่ผู้ศึกษาคุณภาพของชมรมผู้สูงอายุ เช่น งานจักสาน ขนม เป็นของฝากที่เกิดจากฝีมือผู้สูงอายุ สร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุใช้ในการจุนเจือครอบครัว และยังส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำ มีรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุได้มีการเข้าร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นจากการได้ร่วมทำงานกันของผู้สูงอายุ ในกลุ่ม การอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้ เช่น เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้จ่ายในการซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค หรือสิ่งจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ด้านจิตใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมาร่วมออกความเห็น ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้การกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่จะเกิดขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และให้คนในสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญกับ

ความสามารถของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน และนำไปสู่การสร้างความภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพให้ได้รับโอกาส ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนเกิดความตื่นตัวที่จะมาร่วมกิจกรรม ด้วยเหตุผลที่ผู้สูงอายุต้องการมีบทบาททางสังคม เป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง เกิดความสุขทางจิตใจที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้สูงอายุจากชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การนำปราชญ์ชาวบ้านมาสอนอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ และยังเป็นส่งเสริมผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพในด้านความรู้ การทำงานด้านต่างๆ เช่น การสอนทำเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องจักสาน ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้น ผู้สูงอายุที่ได้รับการฝึกยังสามารถไปถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชน ทุกช่วงวัย เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่ในชุมชน

3. ด้านสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่ทำกิจกรรมกลุ่ม มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม การบูรณาการหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมกับชมรมผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนในชุมชน เช่น สาธารณสุขอำเภอ พัฒนาชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ผู้นำท้องที่ อสม. การดำเนินการระดมความคิดจากทุกหน่วยงาน ผ่านการประชุมในแต่ละเดือน โดยการประชุมแต่ละครั้งจะต้องมีตัวแทนผู้สูงอายุมาร่วมออกความเห็น ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้การกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่จะเกิดขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และให้คนในสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

4. ด้านสภาพแวดล้อม การดูแลเรื่องสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุอยู่อาศัย เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดี และปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ได้มีการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ชมรมผู้สูงอายุ

อสม. นอกจากการสร้างขวัญและกำลังใจผู้สูงอายุแล้ว การดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ สภาพของที่อยู่อาศัยที่ถูกต้องลักษณะ

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ปัญหาทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความอ่อนไหว ปัญหาการไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุเกิดจาก ขาดแรงจูงใจในการมาเข้าร่วม การไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ความรู้สึกเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรมที่ใช้เวลานานเกินไป

ปัญหาด้านสังคม เกิดจากสภาพสังคมของอำเภอบ้านลาดนั้น เป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนวัยทำงานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน การรับจ้างนอกพื้นที่อำเภอ ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง หรือในบางครอบครัวต้องดูแลหลานหรือดูแลทรัพย์สิน และในกลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็มีการเกษียณอายุการทำงานที่ช้า ทำให้ขาดการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

ปัญหาด้านงบประมาณ เกิดการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุต้องใช้จ่ายเงินจากการบริจาคจากผู้สูงอายุด้วยกันเองหรือผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือจากองค์กรภายนอก

ปัญหาการขาดบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจในการบริการชุมชนในหลายๆด้าน ซึ่งในแต่ละด้านก็ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะในการปฏิบัติงาน แต่ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรซึ่งเกิดจากขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ที่มีงบประมาณที่ไม่เท่ากัน ทำให้ท้องถิ่นขนาดเล็กจะมีกำลังในการจ้างบุคลากรน้อยลง

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุควรเริ่มต้นจากการดูแลสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุให้แข็งแรงเสียก่อน ซึ่งองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้เกิดขึ้น คือการมีโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่เป็นศูนย์เรียนรู้ของ

ผู้สูงอายุในชุมชน ให้มีความรู้ทั้งในด้านการดูแลตนเอง การฝึกอาชีพ อันเกิดจากความร่วมมือขององค์กรต่างๆในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ต้องมีส่วนในการกระตุ้นให้คนรอบครัว ในชุมชนหันมาให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุในครอบครัวหรือชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมผู้สูงอายุทางด้านจิตใจให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง การเห็นความสำคัญของการได้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆในชมรมผู้สูงอายุ หรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและชุมชน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อบรรจุเข้าในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างของการพัฒนาผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญในกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุให้มากขึ้น หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เพื่อช่วยเหลืองานด้านต่างๆของชมรมผู้สูงอายุ หน่วยงานส่วนกลางควรจัดสรรงบประมาณให้กับชมรมผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อรองรับการเติบโตของชมรมผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. จากปัญหาทางสังคมของอำเภอบ้านลาด ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากยิ่งขึ้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กณิกนันต์ หยกสกุล. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมเพื่อ
สุขภาพ. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(การส่งเสริมสุขภาพ),
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- กัณติยา พวงสำลี. (2560). การจัดการคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- กิติพงษ์ เร่งถนอมทรัพย์.(2550). ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาล
ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ, รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชา การเมืองและการปกครอง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ, สืบค้นเมื่อวันที่ 8
กันยายน 2562 จาก [http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2018/4/
2218_5984.pdf](http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2018/4/2218_5984.pdf)
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ.(2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2. กระทรวง
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : เทพเพ็ญวานิสัย
- จิรกานต์ ปฐวีรัตน์ แทนทรัพย์.(2553). แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอมัว จังหวัดสมุทรสงคราม. ภาคนิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมือง
และชนบท, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

- ทิพย์อรุณ สมภู. (2552). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สมาชิกชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร**
สาขาสังคมวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปรีชาภรณ์ ตั้งเพียร. (2551). **การสนับสนุนทางสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(จิตวิทยาชุมชน) สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**
- พรรณทิภา ศัพพะนาวิน.(2551). **คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนการเคหะรามอินทรา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**
- วนัสนันท์ แสคำ. (2553). **การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ชุมชนเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(การส่งเสริมสุขภาพ), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**
- วินัส วิวัฒน์นะ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลและครอบครัวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**
- สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. **คู่มือชมรมผู้สูงอายุ. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2562 จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20161706104732_1.pdf**
- สุลิต แววรรณเจือ.(2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมุสลิมเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**

(พัฒนาสังคม), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุพิชชา ชุ่มภาณี.(2551). ผลของโปรแกรมนันทนาการที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(นันทนาการ) สาขาวิชา

นันทนาการ ภาควิชาพลศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อนุชา แผงเกษร.(2555). อิทธิพลของปัจจัยและประสิทธิผลของการออกแบบ

สภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. โครงการวิจัย

สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยศิลปากร

อมรรวรรณ สกุลอมร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่

ผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองหัวหิน

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี